

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Красимира Христова Кръстанова, доцент в ПУ „Паисий Хилендарски“
за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор' в
научна област 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата
специалност Науки за културата

Автор: Петко Деянов Георгиев

Тема: „Национална идентичност и фотография

(по материали на Народна библиотека и Държавен архив-Пловдив)“

Научен ръководител: доц. д-р Красимира Кръстанова, Катедра Етнология,

Философско-исторически факултет – ПУ „Паисий Хилендарски“

Общо представяне на работата на докторанта процедурата

Петко Георгиев е зачислена като докторант в Катедра Етнология със Заповед Р33-614 от 18. 02. 2014 г. с тема, посветена на проблемите на визуалните свидетелства в местата на паметта, тяхната роля за създаване на идентичност и съхраняването им. Интересът на Петко Георгиев към тази проблематика е траен и е отразен в неговата работа в областта на библиотекознанието, каталогизирането и опазването на фотографските материали, още по времето преди да стане докторант. Въпросите в областта на културната история го вълнуват и той участваше с представяне на теми в курса по Материална култура на специалностите Етнология и Културен туризъм, а отзивите на студентите за работата им с тях са отлични. Докторантът участва активно и във всички студентски дейности, вкл. и в приложни и изследователски национални и международни проекти, както и в множество научни форуми.

След обсъждане на Катедрен съвет, той беше насочен към публична защита, за което е издадена и Ректорска заповед № Р33-5980/21.11.2018 г. Цялата документация по процедурата е пълна и изрядна.

Актуалност на темата

Устояването на националната идентичност в съвременния глобален свят е процес, който зависи от множество фактори, но инструментализирането на фотографията, като част от визуалната среда, е важна стъпка към създаването на представата за себе си и общността към която човек се причислява. Фотографията като документално свидетелство на отминали събития и спомен е документ, който често се включва като илюстрация или доказателство към конструирането и интерпретирането на разкази, истории и идентичности. Нейното идентифициране, изследване и валоризиране е важна част от институционализирането ѝ и употребите ѝ в съвременността.

Познаване на проблематиката

През годините на редовната докторантура докторантът работеше изключително съвместно, като работата му в специализираните отдели на Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив и Държавен архив – Пловдив му позволи да открие потънали в неизвестност визуални материали, да установи важни исторически връзки между личности, събития и институции, да отговори на важни въпроси, отнасящи се към конкретни проблеми за идентификация, каталогизация и интерпретация на фотографското наследство.

Важно значение има и задълбочената му работа за цифровизация и включването на снимковите материали в единна дигитална платформа, което позволява техния публичен достъп до изследователи и широка публика. Доброто познаване на националната и чужда научна литература и практически опит позволява на Петко Георгиев да участва в създаването на база-данни, но също и да интерпретира по нов начин документалните визуални свидетелства, като разгледа един от аспектите на Библиотеката като архив, както и да представи Фотографската сбирка и нейното място в новата информационна среда. Участието му в проекти и заниманията му с издаване на изложби и албуми му дават нов поглед и опит, които му помагат да разработи докторски дисертационен труд, който е интересен и задълбочен в научно отношение.

Методика и методология на изследването

За целите на дисертацията се прилага интердисциплинарен подход и изследователски метод на документално проучване, който докторантът нарича „библиотечна археология“. Въвеждането на този термин, отразяващ конкретните техники и методи за работа с неописан и неоткрит до този момент фотографски материал в библиотечния фонд, е вдъхновен от археологията на знанието на Мишел Фуко и описва добре стъпките, постиженията и трудностите на работа. Тази посока на осмисляне на изследователската дейност във фондовете и хранилищата определено има своето приносно значение.

В основата на емпиричното изследване стои проучване на историята, организацията и комплектуването на специализираната фотографска сбирка в Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив, по-голямата част от която е собственооръчно дигитализирана и описана от него. Не по-малко внимание е отделено и на Държавен архив – Пловдив, който съдържа и опазва документалното и фотографско наследство на Пловдив и региона.

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Хронологичната рамка на изследването обхваща втората половина на XIX в., като този избор е направен не само заради характеристиките на фотографските материали, но също и заради контекста, в който се открояват активни процеси на изграждане на национална идентичност. Тясна връзка в това отношение има Първа глава от дисертационния труд „Национална идентичност и фотография“ разглежда в теоретичен аспект основни понятия, като идентичност, нация и национализъм. Обърнато е сериозно внимание на връзките между процесите на конструиране на национална идентичност и появата на технологично репродуцираните текстове, картини и фотографии. Анализите

на докторанта позволяват да се открие ролята на национална държава и национални институции за подкрепата и развитието на националното самосъзнание и идентичност.

Това е и причината в следващата глава „Културните институции като идеологически структури на нацията“ да се разгледа подробно възникването и развитието на институциите на паметта, чиято роля е конкретизирана чрез примера на създаването и функционирането на Народна библиотека и Държавен архив в Пловдив, които са представени и като идеологически институции. Докторантът разглежда подробно дейностите по комплектуване, обработка и каталогизиране на фотографските материали и сбирки. Отделено е място на всяка институция, което позволява да се очертаят процесите и проблемите, свързани с тяхната институционализация, идентифицирането, каталогизирането и опазването на фотографските колекции, както и осигуряване на публичен достъп до тях. Именно този публичен достъп прави възможен извличането на максимално количество информация от визуалните материали, която се съобразява, с архивно-документалните и библиографските изисквания и стандарти, и същевременно позволява прилагането на критичен научно-изследователски подход. Оценявам тази глава като приносна за работата на докторанта.

Достигнатите изводи и подходи на изследователска работа се прилагат конкретно в третата глава „Национална идентичност и фотография (изследване на случаи)“. В нея са разгледани четири основни случая: „Възрожденският образ на българина – поданици и бунтовници“, „Забравеното фотографско наследство на Тома Хитров“, „Невидяната „История на Априлското въстание“, „Съединението на България в образи“. В тях се преплитат исторически сведения, отнасящи се към фотографията и фотографите, анализ на фотографската повърхност, интерпретация, които обосновават основната идея за ролята на културните институции в оформянето на възгледите за националната идентичност. Това е несъмнен принос на Петко Георгиев в развиване на идеята и изпълняване на поставената изследователска задача за тясната връзка между национална идентичност и фотография.

Отбелязаните тук приноси биха могли да заемат по-категорично място в заключението на дисертационния труд, но това би могло да се случи и при преработка на работата за отпечатване в книга.

Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Като научен ръководител, съм длъжна да потвърдя, че дисертационният труд е самостоятелно авторско научно изследване, посветено на ролята на културните институции и техните специализирани фотографски колекции в процеса по изграждането на национална идентичност. Направен е принос към историята на Народна библиотека „Иван Вазов“ и Държавен архив – Пловдив и тяхната роля за съхраняване на фотографското културно наследство на Пловдив и региона, наследство с подчертан национален характер. В научно обръщение са въведени нови исторически сведения и материали, които са важни източници за характера на фотографските снимки и колекции от Възрожденската и Следосвобожденска епоха.

Работата по дисертационния труд е съпроводена с системни изследвания по проблематиката, което намира израз в осем публикации, разкриващи различни аспекти

на фотографиите и фотографските сбирки и тяхната роля за интерпретация на историческото минало и функцията им на инструмент за изграждане на национална идентичност.

Автореферат

Приложеният автореферат представя коректно съдържанието, анализа и изводите на дисертационния труд. Справката за приносите е обективна и отразява новите моменти в изследователското поле на културата, отнасящи се към ролята на визуалното и по-специално на фотографията и фотографските колекции във връзка с процеса за формиране на българската културна и национална идентичност. Публикациите на автора по темата на дисертационния труд са надхвърлят изискуемия минимален брой.

Препоръки за бъдещо използване на дисертационния труд

Като се има предвид че дисертационния труд включва множество нови сведения за изграждането на институциите на паметта в Пловдив, историята на фотографските сбирки и (пре-)откриването на забравени и потънали на неочаквани понякога места материали, интересния анализ и научна интерпретация, тясно свързана с историческия контекст от средата на XIX в. и началото на XX в., смятам, че той трябва да бъде публикуван в книга. При преработката следва да се избегнат съществуващи правописни грешки, да се задълбочат част от изводите, да се открият по-ясно съществени заключения, които предлага работата с материала.

Заклучение

Обсъжданият дисертационен труд „Национална идентичност и фотография (по материали на Народна библиотека и Държавен архив-Пловдив)“ притежава значими научни и научно-приложни качества и представлява оригинален принос в науката. Със своята работа Петко Георгиев показва, че има задълбочени теоретични познания и професионален опит по научната специалност Науки за културата и има отлични качества за самостоятелно провеждане на научно изследване и преподаване. Това са основанията ми да предложа на уважаемото Научно жури да присъди на Петко Деянов Георгиев образователната и научна степен „доктор“ в научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, специалност Науки за културата. Самата аз убедено гласувам с „да“.

14.01.2019

Гр. Пловдив

доц. д-р Красимира Кръстанова